

RECENZIA MONOGRAFIE OBEČNÁ ONKOLÓGIA – doc. MUDr. Tomáš Büchler, Ph.D., a kolektív

Sme svedkom nebývalého rozmachu modernej onkológie v diagnostike a liečbe malígnych nádorov. Nové poznatky pribúdajú dennodenne, preto je dôležité osvojiť si novinky čo najrýchlejšie, len to nás môže posunúť ďalej. Vypelé informačné techniky nás zahlcujú informáciami denne, najsť však podstatné a klinicky významné novinky vyžaduje skúsenosti, preto je vypracovanie tejto monografie pre širokú onkologickú odbornú verejnosť ako aj pre pregraduálne a postgraduálne štúdium v odbore onkológie významným prínosom.

Niektoré vybrané problémy modernej obecnej onkológie, zahrnuté v monografii, približujú možnosti na dlhšie prežívanie pacientov s včasným, pokročilým a metastatickým onkologickým ochorením.

Liečba rakoviny významne pokročila vpred. Pochopenie nových liečebných cieľov predstavuje posun, v ktorom aj keď výskyt rakoviny stúpa, počet úmrtí v skutočnosti klesá.

Kniha „obecná onkológia“ je veľmi užitočne zvolený aktuálny materiál tohoto autorského kolektívu. Hneď úvodom možno poznamenať, že je primerane rozsiahla, ale aj významne komplexná vo svojom predsvzatí. Túto publikáciu napísali a redakčne usporiadali doc. MUDr. Tomáš Büchler, Ph.D., prednosta Onkologickej kliniky Thomayerovej nemocnice a 1. LF UK Praha, a kolektív autorov MOÚ, LF MU Brno, LF UP Olomouc, LF UO Ostrava. Vzhľadom k rozsahu a obsažnosti diela má monografia 26 spolupracovníkov. Považujem za pozitívum, že kapitoly majú uvedených konkrétnych autorov, nielen pre moju zvedavosť, ale pre prípadnú konzultáciu s autorom.

Monografia je napísaná v jednom diele. Predložená kniha má 349 strán, bez použitej literatúry, s tabuľkovými a obrazovými prílohami. Texty sú obohatené citáciami najvýznamnejších publikovaných prác v súlade s témou. Celkový počet strán textu je súhrnom prehľadu všeobecných poznatkov vybraných kapitol obecnej onkológie, od biológie nádorov, cez epidemiológiu a diagnostiku nádorov. Širokú kapitolu zaoberajú liečebné modalita vrátane chemoterapie, radioterapie, hormonálnej liečby, cielennej liečby, onkochirurgie, génovej terapie, imunoterapie, metód nukleárnej medicíny, intervenčnej radiologie, vysokodávkovanej chemoterapie. Súčasťou publikácie sú aj kapitoly prístupu k pacientom zahrňajúcim problematiku psychoonkológie, komunikácie s pacientom, pojednania o kvalite života a základné princípy farmakoekonomiky a hodnotenia klinického benefitu liekov. Významným prínosom sú aj kapitoly o alternatívnej liečbe, podrobne rozpracované princípy podpornej liečby a nutrie v onkologii. Niekoľko kapitol rozoberá časté symptómy malignít, dlhodobé komplikácie onkologickej liečby a tiež onkofertilitu. V monografii je v krátkosti spomenutá aj problematika geriatrickej onkológie, ktorá si dnes už vyžaduje mimoriadnu pozornosť.

Súčasťou monografie je 36 kapitol okrem toho doporučených zdrojov informácií, prehľadom použitých skratiek, zoznamom obrázkov a v závere publikácie je uvedený aj medailónik autora. Každá kapitola je spracovaná podľa jednotnej šablóny. Zvlášť chvályhodným prínosom je spracovanie a začlenenie minima pre prax pripravené v každej kapitole na úvod.

Pre budúcich čitateľov je podstatné udržať krok s novými informáciami, ktoré v onkologii narastajú rýchlejšie ako v iných odboroch, a získať prakticky prehľad prínosu výsledkov klinických štúdií, ktoré sú mnohokrát tendenčne postavené. Tato kniha prináša aj prehľad laboratórnych vyšetrení a zobrazovacích metód, rizikových faktorov a prevencii, screeningu, klasifikácii a stagingu nádorov, symptomatológie a hovorí tiež o nádorových markeroch a tekutej biopsii. Táto skutočnosť významne zvyšuje praktický prínos publikácie. Monografia by mala byť dostupná každému odborníkovi v oblasti klinickej onkológie. Nájde v nej odpoveď na otázky, ktoré ho zaujímajú, a nejasnosti, ktoré ho napadnú v priebehu pracovného procesu. Zárukou spoľahlivosti údajov je aj to, že mnohé kapitoly spracoval viacčlenný kolektív autorov.

Ďalším prínosom knihy je zaradenie popisu klinických príznakov aj keď veľmi stroho. Autori poskytujú prehľad možnosti chirurgickej liečby, rádioterapie a antineoplastickej liečby cytostatikami, cielenými biologikami a imunoterapiou. Liečebný postup je postavený na mnohých relevantných výsledkoch klinických štúdií.

Kapitoly sú napísané stručne, zrozumiteľne, dokumentované tabuľkami a obrázkami na dobrej úrovni bez výhrad. Autori nevynechali ani prehľadné informácie o genetických zmenách. Text sa zaoberá aj možnosťami využitia rôznych markerov v diagnostike a hodnotení biologických vlastností jednotlivých malígnych nádorov.

Neisté respektíve kontroverzné výsledky sú dobre komentované. Prakticky návod liečby pre klinickú prax je jasne formulovaný. Len liečebné algoritmy založené na validných výsledkoch klinických štúdií preverených nezávislým hodnotením odborníkov regulačných liekových agentúr, môžu priniesť prospech pacientom. A takéto údaje tieto kapitoly obsahujú.

Dôležitou súčasťou tímovej práce v onkologii je spolupráca s diagnostikom, so zobrazovacími metódami a ich príspevok pre staging a stratifikáciu. Onkológ musí poznať možnosti, ktoré mu toto vyšetrenie môže poskytnúť. Podobné informácie musí mať o možnostiach chirurgickej liečby a radioterapie. Vzhľadom k tomu, že naozaj nie je možné každú kapitolu podrobne rozoberať, dotkla som sa len niektorých otázok.

V prehľade komplexného pohľadu na diagnostiku a liečbu jednotlivých malígnych entít, nechýba aj upozornenie na najčastejšie a najzávažnejšie toxické prejavy odporúčanej liečby. Tieto informácie sú pre kvalitu života a kvalitu onkologickej liečby pacienta mimoriadne dôležité.

Možno by stálo za zmienku vypracovať otázky z jednotlivých spracovaných kapitol obecnej onkológie aj s možnosťou k nahliadnutiu správnej odpovede, aby si čitateľ mohol overiť správnosť získaných poznatkov.

V posudzovanom texte nenachádzam etické problémy.

Pri hodnotení formálnej stránky predloženej práce je potrebné konštatovať, že je kvalitne spracovaná. Jednotlivé kapitoly sú dobre vyvážené, obsahujú dôležité informácie.

V texte z hľadiska formálneho nechýbajú nutné základné informácie o problematike. Z hľadiska vecného práca obsahuje vyšší počet preklepov a občasné jazykové nepresnosti.

Autorovi a jeho spolupracovníkom sa podarilo úspešne napísať mimoriadne aktuálnu monografiu vybranej problematiky obecnej onkológie pre prax, ktorá bude najbližšie roky slúžiť pri skvalitňovaní poznatkov nielen pre študentov, ale aj pri výchove mladých kolegov, a tiež aktívnych lekárov iných odborov. Onkológia, ako je v monografii zdôraznené, vyžaduje tímovú spoluprácu mnohých odborníkov rôznych špecializácií.

Záverom možno konštatovať, že predložená publikácia obecnej onkológie je kvalitne a dobre spracovaná po formálnej i obsahovej stránke. Splňa kritéria pre vzdelávanie v pregraduálnej aj postgraduálnej výchove a je mimoriadnym prínosom, aj pre všetkých odborníkov pracujúcich v iných odboroch pri využívaní nových poznatkov z onkológie v bežnej praxi.